

CENTER FOR
ANALYTICAL
RESEARCH &
EVALUATION

Erasmus+

Jean Monnet Modules

**« ХАЛЫҚТЫҢ ӨМІР СҮРУ САПАСЫ МЕН ҰЛТТЫҚ
ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ
МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ »**

**Халықаралық ғылыми-тәжірибелік
конференцияның
баяндамалар жинағы**

**Сборник докладов международной научно-
практической конференции**

**«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ
ВЫСОКОГО КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ И
НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»**

**Collection of reports of the international scientific
and practical conference**

**«STATE AUDIT IN ENSURING THE HIGH QUALITY OF
LIFE OF THE POPULATION AND NATIONAL
SECURITY»**

АСТАНА 2025

УДК 657.6
ББК 65.052
С23

С Сборник докладов международной научно- практической конференции «Государственный аудит в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности » = Collection of reports of the international scientific and practical conference «State audit in ensuring the high quality of life of the population and national security» = «Халықтың өмір сүру сапасы мен ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудит» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның баяндамалар жинағы. – Астана: - 359 б.

ISBN 978-601-385-061-0

Жинаққа мемлекеттік аудит органдары қызметкерлерінің, ғылыми қызметкерлердің, ғалым-экономистердің, қаржы саласы және мемлекеттік аудит мамандарының, профессор-оқытушылар құрамының және білім алушылардың халық өмірінің жоғары сапасын және ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудиттің өзекті мәселелері бойынша баяндамалары кірді

The collection includes reports of employees of state audit bodies, researchers, economists, specialists in the financial sector and state audit, faculty and students on topical issues of state audit in ensuring a high quality of life of the population and national security

В сборник вошли доклады работников органов государственного аудита, научных работников, ученых-экономистов, специалистов финансовой сферы и государственного аудита, профессорско-преподавательского состава и обучающихся по актуальным вопросам государственного аудита в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности

ISBN 978-601-385-061-0

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

СОДЕРЖАНИЕ

Секция 1. Роль органов государственного аудита в обеспечении высокого качества жизни населения и экономической безопасности	
Базарбай А.Б. , Әбдіқадыр А.Е. Міндетті аудит объектілеріндегі аудиттің экономикаға әсері	6
Байбозин Ж.Е. Қазақстан Республикасының экологиялық аудит жүйесінің қазіргі жағдайын талдау	11
Бияшева Н.С. Совершенствование систем управления рисками в государственном аудите: проблемы и перспективы	16
Бияхмет А.А. Методологические подходы к аудиту эффективности бюджетного финансирования транспортной отрасли в казахстане	22
Жанабаева Т.М. Еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың тиімділігіне жүргізілген аудит нәтижелері	25
Маматаева Д. Аудит эффективности цифровизации налоговых систем в казахстане: проблемы и перспективы развития	31
Мәмшетов С.Ж. Агроөнеркәсіптік кешенге бөлінген бюджет қаражатын пайдаланудың тиімділік аудиті	36
Рапилбекова А.Г. Аудит эффективности реализации государственной политики в области здравоохранения	42
Талғаров Д.Д., Саржакова Ж.Р. Ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін бағалау	50
Тохтахметова М.А. Қазақстан азаматтарының қоғамдық мемлекеттік аудитке қатысуы	57
Секция 2. Современные аспекты развития государственного аудита в повышении эффективности государственного управления	
Абдрашов А. М. Международная практика поддержки экспортеров и оценка её эффективности	63
Ахмедия А. Қазақстандағы міндетті аудиттің маңыздылығы	66
Мырзабек Г.М. Алибай А.Д. Аудиторлық тәуекелдерді бағалау	69
Алибекова А.Б. Ерсайынова М. Сембиева Л.М. Foreign experience of environmentally oriented state audit	74
Аманжан С. А. Цифрлық экономикаға көшу кезіндегі мемлекеттік аудиттің әлеуетті мәселелері	80
Анетова А.Н. Мемлекеттік органдардағы бизнес-процестердің реинжинирингі: мемлекеттік аудиттің тиімділігіне әсері	86
Әлімбек Ә.Г. Оценка государственной инвестиционной политики Республики Казахстан на соответствие стратегическим документам планирования	90
Еспаев Е.М. Вопросы развития экологического аудита	98
Жумағалиев Е.Т. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласындағы тиімділік аудиті және инфрақұрылымды жаңғыртуға бюджет қаражатын пайдалану	102
Капан Н.М. Цифровизация государственного аудита в агропромышленном комплексе: вызовы и перспективы	104
Құсан Н.А. Государственный аудит в повышении эффективности управления государственным долгом на местном уровне: казахстанский опыт	110

Наурыз Д.А. Мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылауды жетілдіру: шетелдік және отандық тәжірибе	117
Нурмагамбетова А.С. Сыртқы мемлекеттік аудиттің ашықтығын арттырудағы тәуекелдерді басқару жүйесінің рөлі	122
Ондасын А.Е. Цифровизация государственного аудита: современные подходы и перспективы	130
Өмірзақ.М.Е., Олжабаева.А.М. "Қазатомөнеркәсіп" ұақ "ақ қызметіндегі қателер мен жосықсыз әрекеттер: аудиторлық тәуекелдерді және бақылау шараларын талдау	140
Сакенова Г.Б. Рассмотрение международного опыта аудита эффективности реализации политики социального обеспечения в сфере продуктивной занятости Казахстана	146
Сембиев А.Н. Международный опыт развития социального аудита	152
Серікова А. Р. Энергетика саласындағы тиімділік аудиті	154
Сапархан Д.Б Қазақстан республикасының басқару жүйесіндегі мемлекеттік аудиттің рөлі	160
Сейфуллин О.Т. Развитие национальной системы сертификации государственных аудиторов как фактор повышения качества государственного аудита	168
Секция 3. Актуальные проблемы экономики в обеспечении национальной безопасности	
Анапия Н. Ж. Передача субъектов квазигосударственного сектора в конкурентную среду как инструмент снижения доли участия государства в экономике	174
Бақытжанова С. Б. Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік қаржылық бақылаудың рөлі	178
Есенбек Ч.Н. Влияние уровня финансирования науки на конкурентоспособность национальной экономики	181
Жаксылык С. Е. Жилищно-накопительная система: зарубежный опыт и практика внедрения в Казахстане	188
Жасұланова А. Б. Қазақстандағы сыбайлас жемқорлыққа және мақсатсыз шығындарға қарсы күрестегі мемлекеттік аудиттің рөлі	195
Жетпісова А.Е. Бухгалтерлік есепте әділ құнды қолдану: мәселелер мен мүмкіндіктер	202
Касенова А.К. Удаленный аудит: технологические вызовы и решения	208
Комекбаев Е. Е. Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі экономиканың өзекті мәселелері	212
Мишкель И. А. Влияние киберугроз на экономическую стабильность и национальную безопасность	219
Танатова А. Қазақстан экономикасындағы ішкі аудитті қамтамасыз етудің өзекті мәселелері	225
Темирбек А. Т. Оценка влияния бухгалтерских ошибок на достоверность финансовой отчетности	233
Бекболсынова А.С. Стратегия налогового администрирования Республики Казахстан в условиях турбулентности экономики	239
Секция 4. Современные тенденции развития государственного аудита, учета и финансового менеджмента в странах Европейского союза	
Бекбосынова Л.Ж. Жабдықтаушылармен есеп айырысу есебі және ішкі бақылаудың негізгі теориясы	245
Ерниязова А.Р., Қаратаева Н.О., Боган А.А Цифровизация государственного аудит в странах ЕС: Как технологии помогают проверять финансы	252

Губарь С.А. Организация аудиторской деятельности в Республике Беларусь	259
Жахметова А.К., Шахарова А.Е. Мемлекеттік сатып алуды камералдық бақылаудың шетелдік тәжірибесі	264
Zhartybek D.B. From E-Salyq business to SAF-T: A Towards international Tax accounting standards	271
Каримова А.Х. Современное состояние учета расчетов с бюджетом в Казахстане	280
Оразбай М.А. Система внутреннего аудита в управлении рисками мошенничества в государственных органах	284
Оралбай А.М. Нормативно-правовое регулирование бухгалтерского учета и аудита амортизационной политики	289
Өмірзақ М.Е. Трансформация аудита под влияние искусственного интеллекта	297
Серикова М.А., Сембиева Л.М., Бектемир Х. Европейский опыт в формировании экологоориентированной модели государственного аудита	305
Башу З.Р., Буртебаева А.А., Оралова А Улучшение механизмов государственного аудита для оценки качества и управления природными ресурсами: опыт европейского союза	309
Сутбай А.К. Проблемы и перспективы реализации учетной и контрольной функций в современных экономических системах	314
Усеев С.Ж Современные подходы к аудиту и консалтингу в строительстве: анализ практик стран ЕС	320
Тасболатов А.Е. Стратегический аудит эффективности бюджетных средств в автодорожной отрасли Республики Казахстан	324
Машаева А.Ж., Жупышева А.О Стратегический аудит обеспечения водной безопасности в Республике Казахстан	337
Мухамедьярова Л.Р. Государственный аудит как инструмент контроля и повышения эффективности управления внебюджетными фондами	346
Сембиева Л.М., Саденова Г.С. Ключевые аспекты аудита в сфере спорта	355
Улыбышев Д.Н. Жайлауов Е.Б. Бектлеева Д.Е. Совершенствование методологии оценки эффективности использования национальных ресурсов	349
С.В.Биякин Учет лизинга в соответствии с IFRS 16 в казахстанской компании: опыт и практические аспекты	358
Алтынбек Т., Темірлан Т. Қонақ үй табыстылығын басқарудағы түнгі аудиттің рөлі	364
Жұман Ғ.С. Современные подходы к учету доходов в малом и среднем бизнесе	367
Шахарова А.Е. Концепция оценки влияния эффективного использования национальных ресурсов на качество жизни населения и национальную безопасность казахстана	372
Ирисбекова М.Н. Актуальные вопросы экономической безопасности региона	375

6. Кузьмин, М.С. et al. «Механизмы экспортного кредитования: сравнительный анализ», Google Scholar, 2020.
7. Kato, et al. (2020). Export Promotion and Innovation in Japan.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МІНДЕТТІ АУДИТ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Ахмедия А.

*«Мемлекеттік аудит» БББ 2-курс студенті
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Астана қаласы, Қазақстан Республикасы
E-mail: sametova.ayman@mail.ru*

Болат Н.

*«Мемлекеттік аудит» БББ 1-курс магистранты
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Астана қаласы, Қазақстан Республикасы*

Ғылыми жетекші: Алибекова Б.А.

*Э.ғ.қ, профессор
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Астана қаласы, Қазақстан Республикасы
E-mail: alibekova_ba@enu.kz*

Мақалада Қазақстандағы аудит, оның мақсаты, маңызы және түрлеріне анықтама беріледі. Аудит түрлерінің бірі міндетті аудитке, оның ел экономикасындағы маңыздылығына аса назар аударылады. Міндетті аудит объектілерін таңдау шарттары қарастырылады. Соңында Қазақстанда міндетті аудиттің даму перспективалары болжанады.

Кілт сөздер: Аудит, міндетті аудит, міндетті аудит объектілері

Аудит – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қаржылық есептілік және қаржылық есептілікке байланысты басқа да ақпарат туралы тәуелсіз пікір білдіру мақсатында тексеру. Аудиторлар Қазақстан Республикасының қаржылық есептілігінің дұрыстығын қамтамасыз ету мақсатында өзінің аудиторлық қызметін ұсынады. Аудиттің мақсаты – болжамды пайдаланушылардың қаржылық есептілікке деген сенімін арттыру[3]. Оның маңызы – аудиторлардың ішкі және сыртқы пайдаланушыларға оларды қызықтырушы субъект қызметі жөнінде дұрыс, анық ақпарат алуын қамтамасыз етуінде. Қазақстан Республикасында аудит екі түрге бөлінеді: міндетті аудит және бастамашылық аудит(1-кесте)[2].

Міндетті аудит – кәсіпорындардың қаржылық есептілігі мен бухгалтерлік есебін жүргізуді жыл сайын, міндетті, аудиторлық тексеру.

Бастамашылық аудит – аудиттелетін субъектінің не оған қатысушының бастамасы болған жағдайда, келісімшарт негізінде жүргізіледі.

Бұл мақала міндетті аудит саласына, оның ел экономикасы үшін маңыздылығына аса назар аударады. Міндетті жыл сайынғы аудиторлық тексеруге жататын объектілер Қазақстан Республикасының «Аудиторлық қызмет туралы» Заңының 5-бабына сәйкес жүзеге асырылады[1]. Міндетті аудит объектілері қызметі экономиканың маңызды секторларына, қаржы жүйесінің тұрақтылығына, халықтың әл – ауқатына және мемлекет саясатының тиімді іске асырылуына тікелей әсер етеді. Тиісінше, бұл объектілер мемлекеттің маңызды салаларына әсеріне байланысты міндетті аудит объектілері болып танылады.

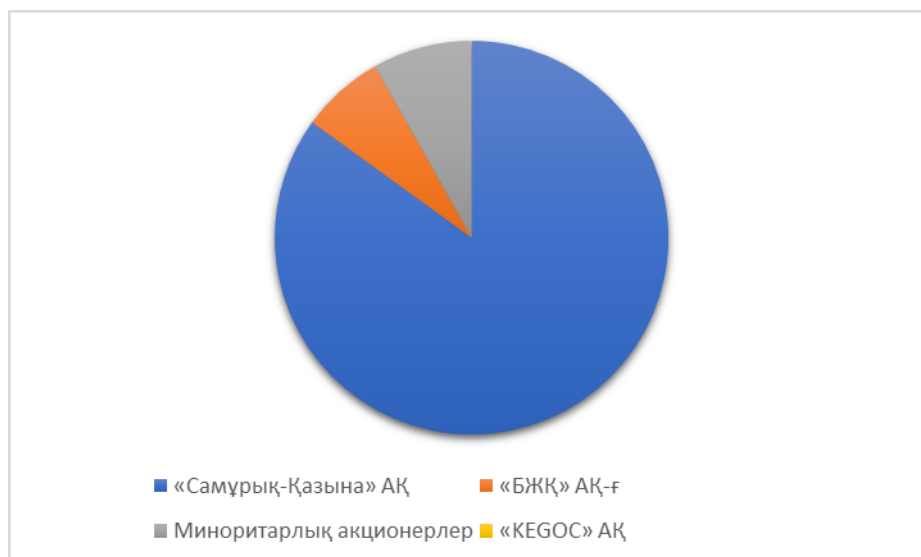
Осыған орай Қазақстанның бірыңғай электр энергетикалық жүйесінің жүйелік операторы «KEGOC» (Kazakhstan Electricity Grid Operating Company) акционерлік қоғамын қарастырайық. Акционерлік қоғам «Қазақстан Республикасының энергетикалық жүйесін басқаруды құрылымдық қайта құру жөніндегі кейбір шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1996 жылғы 28 қыркүйектегі № 1188 қаулысына сәйкес құрылды. Компанияның басты міндеті - Қазақстанның энергия жүйесінің сенімділігін, қолжетімділігі мен озық дамуын қамтамасыз ету[4].

Бұл объекті біренеше себептер бойынша міндетті аудит объектісі Қазақстан Республикасының 20.11.1998ж. №304-І «Аудиторлық қызмет туралы» Заңының 5-бабының 2 – тармағына сәйкес тізімде көрсетілген міндетті аудит объектілерінің бірі - **акционерлік қоғам**[1]. Қарастырылып отырған ұйымның құқықтық нысаны да акционерлік қоғам болып танылады.

Қазақстан Республикасының 20.11.1998ж. №304-І «Аудиторлық қызмет туралы» Заңының 5-бабының 2 – тармағындағы міндетті аудит объектілеріне қойылатын шарттарға сәйкес ұйымның құрамында жарғылық капиталына қатысудың он пайыздан кем үлесін иеленетін қатысушылар (құрылтайшылар) бар болуы тиіс[1].

Электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстан компаниясы «KEGOC» (Kazakhstan Electricity Grid Operating Company) акционерлік қоғамының 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күйі бойынша Компанияның жарияланған және орналастырылған жай акцияларының саны – 275 294 118 дана, соның ішінде:[4]

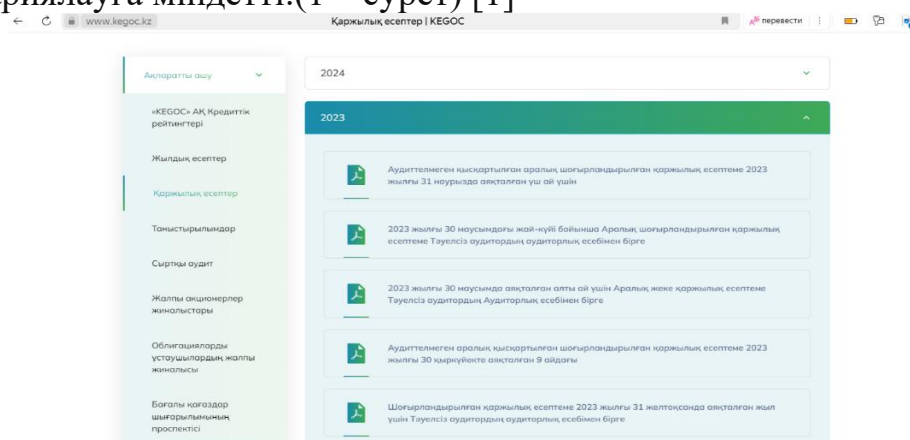
- «Самұқ – Қазына» АҚ тұлғасындағы ірі акционерге 234 000 001 акция (85%) тиесілі;
- «БЖЗҚ» АҚ – на 18 924 407 акция (6,87%) тиесілі;
- 22 368 320 акция (8,13%) миниоритарлық акционерлерге тиесілі;
- Қалған 1 390 дана акцияны (0,0005%) «KEGOC» АҚ сатып алған

1 – диаграмма

Деректерге сүйенсек, «БЖЗҚ» АҚ (6,87%), миноритарлық акционерлерде (8,13%) және «KEGOC» АҚ-да (0,0005%) он пайыздан кем үлесін иеленетін қатысушылар бар. Бұл міндетті аудит шарттарының орындалуын дәлелдейді.

Қазақстан Республикасының 20.11.1998ж. №304-І «Аудиторлық қызмет туралы» Заңының 5-бабының 2 – тармағына сәйкес міндетті аудит объектілері жылдық қаржылық есептілікті бұқаралық ақпарат құралдарында жариялайтын ұйымдар жылдық қаржылық есептілікпен бірге аудиторлық есепті де жариялауға міндетті. (1 – сурет) [1]

2 – сурет

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасында міндетті аудиттің маңызы ерекше. Аудит еліміздің экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз ету, қаржылық есептіліктің дұрыстығын тексеру және қоғамдық сенімді арттыруда маңызды рөл атқарады. Бұл процесс еліміздің экономикасын дамытуда, қаржы жүйесінің тұрақтылығын сақтау және қоғамның әл-ауқатын жақсартуға үлкен әсер етеді.

«KEGOC» акционерлік қоғамының мысалында міндетті аудит объектірелін құқықтық негізде тандалу шарттарын көрсеттік. Аталған компания қаржы жүйесіне әсер ететін маңызды ұйым болғандықтан, оның міндетті аудитке жатуы заңды әрі орынды. Компанияның акционерлері мен құрылтайшылары заң талаптарына сәйкес, жыл сайынғы аудитті өткізу үшін қажет шарттарды орындап отыр. Осылайша, міндетті аудит тек қана заңдылықты сақтау емес,

сонымен қатар қоғам мен экономика үшін қажетті әрі маңызды шара болып табылады.

Қазақстан Республикасының «Аудиторлық қызмет туралы» Заңы мен өзге де нормативтік актілер аудиттің тиімділігін қамтамасыз ету үшін қажетті талаптарды белгіледі. Бұл заңнамалар міндетті аудитті тек қаржылық есептіліктің дұрыстығын тексеріп қана қоймай, сондай-ақ еліміздің экономикалық дамуындағы сенімділікті арттыру үшін де маңызды рөл атқарады. Сондықтан, аудит саласының ел экономикасындағы орны ерекше және оның дамуы – қаржы секторында тұрақтылық пен ашықтықты қамтамасыз етудің басты факторы болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының 20.11.1998ж. №304-І «Аудиторлық қызмет туралы» Заңы <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z980000304>
2. ISBN 5-16-002517-0 Шеремет А.Д., Суиц В.П. Аудит – М.: ИНФРА – М, 1995, С.448 <http://www.pravobooks.ru/pravolibrarypdf/pdf/audit.pdf>
3. 2021 жылғы Халықаралық аудит стандарттары file:///C:/Users/kdmec/Downloads/227b2bf3503cc9e42ded90da9bd00f3a_original.19461643.pdf
4. «KEGOC» (Kazakhstan Electricity Grid Operating Company) акционерлік қоғамы 2023 жылдық есебі <https://www.kegoc.kz/upload/iblock/cd6/imaou20aze1wqpqxbd8zumv6m2fb4nrm.pdf>

АУДИТОРЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДІЛІКТІ БАҒАЛАУ

Мырзабек Г. М., Алибай А. Д.

Жетекшісі: Алибекова Б. А., э.ғ.к, профессор

Қазақстан Республикасы, Астана қ. Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің «Мемлекеттік аудит» ББ 2 курс студенттері
E-mail: aidanaalibai@mail.ru , myrzabekgulzhan@gmail.com

Аннотация: Аудиторлық тәуекел — бұл аудитор тексеру барысында қаржылық есептіліктердегі маңызды қателіктерді немесе бұзушылықтарды анықтамай, қате аудиторлық қорытынды жасайтын ықтималдылық. Заманауи экономикада, бизнес құрылымдары күннен күнге күрделеніп, қаржылық ағымдар сан қырлы болып келе жатқанда, осы қауіптерді тиімді бағалау және басқару аудиторлар үшін аса маңызды болып табылады. Осы мақалада құрамына бірқатар негізгі кәсіпорындар кіретін Қазақстандағы ең ірі холдингтердің бірі — «Самұрық Қазына» мемлекеттік кәсіпорының мысалға келтіре отырып, аудиторлық тәуекелдің негізгі түрлері, оларды бағалау әдістері және есептеу үлгілері талданады.

Кілт сөздер: аудит, тәуекел, қаржылық есеп, бақылау тәуекелі, анықталмау тәуекелі, аудит әдістері.

Аннотация: Аудиторский риск — это вероятность того, что аудитор не выявит существенные ошибки или нарушения в финансовой отчетности и